

תענית טז. (שורה 4) עד טז: (2 שורות מלמטה)

הטעמים להלכות הנוהגות בתעניות האחרונות:

יוצאים לרחוב:

א': כדי לבזות עצמנו בפרהסיא (לאחר שלא נענינו בצנעא).
ב': כדי שהגלות מהבית-כנסת תכפר.

נפקא מינא: לפי הסבר ב' ניתן גם לגלות ולהתפלל בבית-כנסת אחר.

מוציאים התיבה לרחוב:

להמחיש שעוונות העם גרמו לבזות את התיבה.

יוצאים לבית הקברות:

א': להמחיש בזה שאנחנו חשובין לפני ה' כמתים.
ב': כדי שיבקשו עלינו מתים רחמים.

נפקא מינא: לפי הסבר ב' אין ללכת לקברי גוים.

נותנים אפר מקלה על גבי תיבה:

כי ה' משתתף איתנו בצרה.

נותנים אפר בראש כל אחד:

א': להמחיש שאנו חשובים לפני ה' כאפר.
ב': כדי שה' יזכור לנו אפרו של יצחק.

נפקא מינא: לפי הסבר א' ניתן להשתמש אף בעפר.

מתכסים בשקים:

להמחיש שאנו חשובים כבהמה.

תשובת אנשי נינוה:

- א. הפרידו את הבהמות מהולדות שלהן. (ואמרו שאם ה' לא ירחם עליהם הם לא ירחמו על הבהמות)
- ב. טענו שצדיק צריך לוותר לרשע ולכן עליו למחול להם.
- ג. אפילו קורה שגזלו ובנו בבנין החזירו לבעליהן.

"הר המוריה"

דעה א': ממנו יצאה הוראה (=תורה) לישראל.
דעה ב': ממנו יצא מורא לעובדי כוכבים (כשומעין גדולת ישראל).

העדיפויות בבחירת אומר דברי הכיבושין

(1) זקן חכם. (2) חכם. (3) אדם בעל קומה.

התכונות הנדרשות מחזן

- יש לו ילדים ואין לו במה לפרנסם.
- עבודתו היא בשדה (זקוק לגשמים).
- ביתו ריקם מעבירות.
- שלא יצא עליו שם רע בילדותו.
- ענו.
- נוח לבריות.
- בקי בנגינה וקולו ערב.
- בקי בקריאת תנ"ך, מדרש, הלכות, אגדות, ברכות.

זהו המבנה בכל 6 הברכות שהוסיפו וכן בברכת גאל ישראל (מלבד ההבדל שפעם אומרים "תקעו" ופעם אומרים "הריעו").

סדר הברכות הנוספות

במקדש

חזן: (רש"י: מי שענה את אברהם אבינו...) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל.
ציבור: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.
חזן הכנסת: תקעו הכהנים בני אהרן תקעו. מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה.

בגבולין

חזן: מי שענה את אברהם אבינו... ברוך גואל ישראל.
ציבור: אמן.
חזן הכנסת: תקעו בני אהרן תקעו.

במקדש לא היו עונים 'אמן', אלא - 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.
המקור: "קומו מרכו את ה' אלהיכם מן הצולס וצד הצולס ויפרכו עמ כפזק".